HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אנא הואי במניינא דבי רבי ומינאי דידי מנו ברישא והאנן תנן א)א דיני ממונות והטהרות והטומאות מתחילין מן הגדול ודיני נפשות מתחילין מן הצד אמר רבה בריה דרבא ואיתימא ר' הילל בריה דר' וולס שאני מנינא דבי רבי דכולהו מינייהו מן הצד הוו מתחילין ב)ואמר רבה בריה דרבא ואיתימא רבי הילל בריה דרבי וולס מימות משה ועד רבי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד ולא הא הוה יהושע הוה אלעזר (א) הא הוה אלעזר הוה פנחס והא הוה פנחס הוו זקנים הא הוה שאול הוה שמואל והא נח נפשיה כולהו שני קאמרינן והא הוה דוד הוה עירא היאירי והא נח נפשיה כולהו שני בעינן הא הוה שלמה הוה שמעי בן גרא והא קטליה כולהו שני קאמרינן הא הוה חזקיה הוה שבנא הא איקטיל כולהו שני קאמרינן והא הוה עזרא הוה נחמיה בן חכליה ג)אמר רב אחא בריה דרבא אף אני אומר מימות רבי ועד רב אשי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד ולא והא הוה הונא בר נתן שאני הונא בר נתן דמיכף הוה כייף ליה לרב אשי:

מתני' ב חרש רומז ונרמז ובן בתירא אומר קופץ ונקפץ ג במטלטלין ד)ד הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין:

גמ' א"ר נחמן מחלוקת במטלטלין אבל בגיטין ה דברי הכל ברמיזה פשיטא במטלטלין תנן מהו דתימא אף במטלטלין קמ"ל איכא דאמרי א"ר נחמן כמחלוקת במטלטלין כך מחלוקת בגיטין והאנן במטלטלין תנן אימא אף במטלטלין: הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין: ועד כמה מחוי רב יהודה ה)לרב יצחק בריה ו)כבר שית כבר שב רב כהנא אמר כבר שב כבר תמני במתניתא תנא כבר תשע כבר עשר ולא פליגי ז כל חד וחד לפי חורפיה וטעמא מאי א"ר אבא בר יעקב א"ר יוחנן ח משום כדי חייו [1]ויאמר לאשר על המלתחה הוצא לבוש לכל עובדי הבעל מאי מלתחה א"ר אבא בר יעקב א"ר יוחנן דבר הנמלל ונמתח כי אתא רב דימי א"ר יוחנן שיגר לו ז)בוניים בן נוניים לרבי סיבני וחומס סלסלה ומלמלא סיבני וחומס כאמגוזא ופלגיה דאמגוזא סלסלה ומלמלא כפיסתקא ופלגי דפיסתקא מאי מלמלא דבר הנמלל ונמתח וטעותן עד כמה א"ר יונה א"ר זירא ט עד שתות כגדול בעי אביי מתנתו מאי רב יימר אמר אין מתנתו מתנה מר בר רב אשי אמר מתנתו מתנה ח)אפכוה ושדרוה לקמיה דרב מרדכי א"ל זילו אמרו לבר מר לאו הכי הוה עובדא כי הוה קאי מר חד כרעיה ארעא וחד כרעיה אדרגא ואמרנא ליה מתנתו מאי ואמר לן מתנתו מתנה י אחת מתנת שכיב מרע ואחת מתנת בריא אחת מתנה מרובה ואחת מתנה מועטת:

מתני' כ אלו דברים אמרו מפני דרכי שלום כהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל מפני דרכי שלום ל מערבין בבית ישן מפני דרכי שלום

בור

אנא הואי במניינא דרבי. באותו מנין שתקנו שכל הקודם ליקח זכה: **ומינאי דידי מנו ברישא.** ממני שאלו תחלה בשורה כשהיינו יושבין מה דעתי נוטה. והוא היה בינוני לא מן הגדולים ולא מן הקטנים ואני שמעתי שקטן שבהם היה: **מתחילין מן הגדול.** כשעומדין למנין לראות אם רוב מטמאין או רוב מטהרין: **מן הצד.** מן הקטנים ולא מן הגדול שלא ילמד חובה והשאר נכנעין מפניו שלא לחלוק עליו משום לא תענה על רב (שמות כג) **ובדיני נפשות** מוקמינן להאי קרא בפ"ק דסנהדרין (דף ג.) לא כהטייתך לטובה כו' ולא ילמדו זכות: **דכולהו מינייהו מן הצד מתחילין.** משום לא תענה על ריב וכתיב חסר בלא יו"ד ודרשינן לא תענה על רב לא תחלוק על מופלא שבבית דין ולא מוקמי ליה לרישא דקרא בדיני נפשות ואע"ג דסיפיה דקרא לא מיתוקם אלא בדיני נפשות: **וולס: במקום אחד.** שתהא תורתן וגדולתן של ישראל במקום אחד שאין בישראל גדול בתורה ובעושר כמותו: **והא הוה אלעזר.** יחיד לאחר שנפטר יהושע: **והא הוה פנחס.** לאחר אלעזר תורה וגדולה שהיה כהן גדול אחר אביו: **הוו זקנים.** שקבלו מיהושע והאריכו ימים אחריו כדכתיב (יהושע כד) אשר האריכו ימים אחרי יהושע: **שאול.** גדול בתורה היה אלא שלא לימד לאחרים כדאמרי' בעירובין (דף נג.) שאול לא גלי מסכתא להכי כתיב ביה בכל אשר יפנה ירשיע ט): **והא נח נפשיה.** דשמואל קודם שאול: **כולהו שני.** משעמד בגדולה תהא תורה וגדולה במקום אחד וזה בתחילת גדולתו לא יחיד היה בתורה: **עירא היאירי.** גדול בתורה היה כדאמרינן במו"ק (דף טז:) דהוה מתני להו לרבנן על גבי כרים וכסתות: **חזקיה.** מלך יהודה גדול בתורה היה כדאמרינן בחלק (סנהדרין דף צד:): **שבנא.** גדול בתורה היה כדאמרינן בסנהדרין (כו.) שבנא הוה דריש בתליסר ריבוותא וחזקיה בחד סרי ריבוותא: **והא איקטיל.** סנחריב הרגו כדאמרינן בזה בורר (שם): **מתני' רומז ונרמז.** מה שהוא רומז קיים ומה שרומזין לו והוא מתרצה קיים: רמיזה בידיו ובראשו: קפילה עקימת שפתים שנא' קפצה פיה (איוב ה) ואינו סימן ניכר כרמיזה: **במטלטלין.** אם מכר מטלטלין: **גמ' אבל בגיטין.** דקיי"ל חרש שנשא משנתחרש אם רצה להוציא יוציא כשם שכנס ברמיזה כך מוציא ברמיזה (יבמות דף קיב:): **פשיטא במטלטלין תנן.** במילתיה דבן בתירא: **מהו דתימא אף במטלטלין.** קאמר וכ"ש בגיטין דלא תימא גיטין הוא דקילי משום דבקפילה כנס בקפילה יוציא אבל מטלטלין שנפלו בירושה לא מש"ה תנן מטלטלין: **קמ"ל.** רב נחמן מטלטלין דוקא נקט בן בתירא ולא בגיטין ובקרקעות לא ברמיזה ולא בקפילה דהכא הוא משום כדי חייו תקון רבנן כדלקמן: **משום כדי חייו.** דאי לאו זביניה זבינא לא מזבני ליה מזוני ולא זבני מיניה: **ויאמר לאשר על המלתחה.** ביהוא כתיב ומשום רבי אבא בר יעקב משום ר' יוחנן נקט לה: **דבר הנמלל ונמתח.** בגדי פשתן הן שחוטן נמתח ע"י מלילה שמולל באצבעותיו כשהוא טווה: **בוניים בן נוניים.** י)ישראל עשיר הוה: **סיבני וחומס סלסלה ומלמלא.** ארבע מינין של בגדי פשתן דק וטוב: **כי אמגוזא ופלגי אמגוזא.** טלית גדולה למידתו וכשהוא מקפלה לא היתה יותר מאגוז וחצי: **פיסתקא.** גלנ"ט שאוכלים חזירים יא): **וטעותן.** של פעוטות: **עד כמה.** הדרא: **עד שתות כגדול.** עד שתות קנה הקונה יב) ומחזיר אונאה יותר משתות בטל מקח: **מתנתו מאי.** במטלטלין משום כדי חייו הוא זביני אין מתנה לא או דלמא מתנתו נמי מתנה דעבדו ליה נייח נפשיה: **אפכוה.** °בני הישיבה טעו והפכו דברים דמר למר: **ושדרו לקמיה דרב מרדכי.** כמאן ס"ל: **זילו אמרו ליה לבר מר.** לבנו של רבי. דרב מרדכי תלמידו של רב אשי היה בכמה מקומות ובמס' סוטה (דף מו:) אמרי' גבי לויה תלמיד לרב אין לו שיעור רב מרדכי אלויה לרב אשי כו': **כי קאי מר.** רב אשי: **אדרגא.** סולם של עליית בהמ"ד: **מתני' כהן קורא ראשון כו'.** כי היכי דלא ליתו לאינצויי תקינו להו רבנן האי סידרא דכיון דתקנתא דרבנן היא תו לא מצינן לשנויי ולמימר אנא קרינא ברישא: **מערבין בבית ישן.** בני חצר שרגילין ליתן עירוב החצר בבית אחד אין משנין את מקומן ליתנו בבית אחר מפני דרכי שלום ובגמ' יג) מפרש לה:

בור

דכולהו מינייהו מן הצד הוו מתחלי. פי' בקונט' דמוקי לה לא תענה על ריב בכל דבר ואין נראה דלא מיסתבר דפליג אמתניתין דסנהדרין (דף לב.) דלאייתי אלא משום ענוה שלא להראות עצמו גדול היה עושה: **והא** הוה הונא בר נתן. תורה וגדולה היתה לו כדאמרינן במו"ק (דף כח.) דקא דחקא רגלי דהונא בר נתן ואמר בפ' ב' דזבחים (דף יט.) דאיקיים ביה והיו מלכים אומניך [א]: **אחת** מתנה מרובה ואחת מתנה מועטת. ומדלא קאמר נמי אחת מתנת מטלטלין יד) ואחת קרקעות נראה דוקא במטלטלין דאיירי בהו קאמר והא דאמרי' במי שמת (ב"ב דף קנה:) גבי פחות מבן כ' דאין מוכר בנכסי אביו ומתנתו מתנה במקרקעי התם בגדול שהוא בן י"ג שנים ויום אחד אלא דלא היה בן עשרים:

עין משפט נר מצוה

צ א מיי' פי"א מהלכות סנהדרין הלכה ו סמג עשין צז:

צא ב ג מיי' פכ"ט מהלכות מכירה הל' ג סמג עשין כב טוש"ע ח"מ סימן רלה סעיף יז [וברב אלפס עוד בפ"ו דמכילתין דף קעח.]:

צב ד מיי' שם הל' א טוש"ע שם סע"א:

צג ה מיי' פ"ב מהל' גירושין הל' יז סמג עשין כ טוש"ע אה"ע סי' קכא סעיף ו:

צד ו ז ח מיי' פכ"ט מהלכות מכירה הל' ו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן רלה סעיף א:

צה ט מיי' שם הלכה ח טור ש"ע שם סעיף ג:

צו י מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סע"א:

צז כ מיי' פי"ב מהלכות תפלה הלכה יח סמג עשין יט טוש"ע א"ח סימן קלה סעיף ג:

צח ל מיי' פ"א מהל' עירובין הלכה טז סמג עשין מד"ס א טוש"ע א"ח סי' שסו סעיף ג:

◆

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר לַאֲשֶׁר עַל הַמֶּלְתָּחָה הוֹצֵא לְבוּשׁ לְכֹל עֹבְדֵי הַבַּעַל וַיֹּצֵא לָהֶם הַמַּלְבּוּשׁ: מלכים ב י כב

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה אפכוה וכו' בני הישיבה טעו. עיין קדושין דף מד ע"ב רש"י ד"ה ואפכוה ולע"ק. אח"כ ראיתי שעמד בזה בתשובת באר שבע סימן יא:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' והא הוה אלעזר וכו' והא הוה שאול וכו' והא הוה שלמה וכו' והא הוה חזקיה:

◆

מוסף רש"י

אנא הואי במניינא דבי רבי. דקתני הושיב ב"ד ונמנו שאם שהתה בפני סיקריקון שנים עשר חדש כו' ואמר רב אנא הוה בההוא מניינא ומינאי דידי הוא דאתחילו ברישא (סנהדרין לו.). **והטהרות והטומאות.** אם בא אדם לישאל על דבר טהרות, מתחילין מן הגדול. שואלין תחלה לגדול שבדיינים מה הוא אומר בדבר (שם לב.). **ודיני נפשות מתחילין מן הצד.** מן הקטנים, שמא יחייבנו הגדול ולא ירצו לחלוק על דבריו משום לא תענה על ריב (שמות כג) על דבריו של גדול, רב כתיב בלא יו"ד (שם). **מן הצד הוו מתחילין.** מפני ענוה יתירה שהיתה בו (שם). **בריה דרבי וולס.** כך שמו (שם). **תורה וגדולה במקום אחד.** תורתן וגדולתן של ישראל באדם אחד, שאין כמותו בכל ישראל בתורה ובגדולה, כגון משה שהיה גדול על כל ישראל במלכות ובתורה וכן רבי בנשיאות ובתורה (שם). **הוה אלעזר.** חבירו בתורה ולא הוי מקום אחד (שם). **והא הוה פנחס.** משמתו יהושע ואלעזר (שם). **הוו זקנים.** כגון עתניאל ואבצן ובועז (שם. וגי' רש"ל ואבצן שהוא בועז). **עירא היאירי.** במו"ק (טז:) אמרינן דהוה מתני להו לרבנן על גבי כרים וכסתות ודוד היה מנהיגו עליו לראש, דכתיב (ש"ב כ) עירא היאירי היה כהן לדוד (סנהדרין לו.). **הוה שמעי בן גירא.** גדול היה כדאשכחן (ש"ב יט) שירד לקראת דוד הירדן באלף איש (שם). **הוה שבנא.** שהיה ישיבתו גדולה משל חזקיה כדאמר בפרק זה בורר (שם). **הפעוטות.** בני תשע ושמונה. **מקחן כו' במטלטלין.** דוקא אבל במקרקעי לא עד שיביאו שתי שערות או עד שיהא בן עשרים (כתובות ע.). **כאמגוזא ופלגא דאמגוזא.** שכל כך דק שכשכורכים אותו כולו ביחד אין הכרך גדול יותר מאגוז וחצי (מעילה יח.).

מסורת הש"ס

א) סנהדרין לב., ב) שם לו., ג) [שם ע"ש], ד) [תוספ' פ"ג] לקמן סה. ב"ב קנה: כתובות ע., ה) [בכת"י אר' יצחק ועי' הגהות בן אריה.], ו) [כתובות ס.], ז) [פי' בן ננס ערוך בערך סבן ע"ש שהאריך בפי' סיבני וחומס וכו'], ח) [קדושין מד: ע"ש פרש"י], ט) [שמואל א יד], י) [עירובין פה: ושם איתא בוניים בן בוניים], יא) [ועי' פרש"י בקדושין מז. ד"ה באלון], יב) [ביש של שלמה כתוב דיש כאן ט"ס וצ"ל עד שתות מחול בשתות קנה וכו'], יג) [לקמן ס:], יד) [בדפו"ר נוסף: מתנת.],

◆

לעזי רש"י

גלנ"ט. בָּלוּט.

◆

מוסף תוספות

א. שהיה קרוב למלכות. תוס' סנהדרין לו. ד"ה והא הוה.

◆

פסקי רי"ד

הלכה כשמואל בדיני: **מתני'** חרש רומז ונרמז בן בתירא אומר קופץ ונקפץ במטלטלין הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין פי' רומז כל מה שהוא רומז קיים ונרמז מה שאחרים רומזין לו והוא מתרצה קיים ובן בתירא אומר קופץ ונקפץ פי' הרמיזה הוא בידיו ובראשו והקפיצה היא עקימת שפתים כמו קפצה פיה ואינו סימן ניכר כמו הרמיזה וכל זה במטלטלין ומפני תיקון העולם משום כדי חייו אבל במקרקעי לא. אמר רב נחמן מחלוקת במטלטלין אבל בגיטין דברי הכל ברמיזה. פי' מאי דתנן בפרק חרש (יבמות קיב:) דחרש שנשא אשה אחר שנתחרש שיכול להוציא בגט דכשם דכנס ברמיזה כך מוציא ברמיזה דוקא ברמיזה יכול להוציא אבל בקפיצה לא פשיטא מטלטלים תנן מהו דתימא (מהו) במטלטלים אף במטלטלים קמ"ל. פי' דלא תימא גיטין הוא דקילי משום דברמיזה כנס וברמיזה יוציא אבל במטלטלין שנפלו לו בירושה לא מ"ה תני מטלטלין קמ"ל רב נחמן דדוקא מטלטלין א"ד אמר רב נחמן כמחלוקת במטלטלין כך מחלוקת בגיטין והאנן במטלטלין תנן אימא אף במטלטלין ואע"ג דפריש רב נחמן למילתיה דבן בתירא לא פסיק הלכתא כוותיה בפירוש הלכך לית הלכתא כוותיה דהו"ל יחיד אלא הלכה כת"ק דדוקא רמיזה הוא דמהניא גבי חרש אבל קפיצה לא: הפעוטות מקחן מקח וכו'. פי' מדין תורה אין מעשה קטן כלום אבל מפני תיקון העולם משום כדי חייו אמור רבנן שיהא מקחו מקח וממכרו ממכר ועד כמה מחוי רב יהודה לרב יצחק בריה כבר שית כבר שבע ורב כהנא אמר כבר שבע כבר תמני במתניתא תנא כבר תשע כבר עשר ולא פליגי כל חד וחד לפום חורפיה וטעמא מאי אמר רבא בר יעקב א"ר יוחנן משום כדי חייו ודוקא במטלטלין אבל בקרקעות לא עשה כלום. וטעותו עד כמה א"ר יוסי א"ר זירא עד שתות כגדול מתנתו מאי אמר רב יימר אין מתנתו מתנה ומר בר רב אשי אמר מתנתו מתנה והכי אמר רב אשי אחד מתנת בריא ואחד מתנת ש"מ אחד מתנה מרובה ואחד מתנה מועטת ובשלהי פרק מציאת האשה (כתובות ע.) אמרינן אמר רפרם ל"ש אלא שאין שם אפוטרופוס אבל יש שם אפוטרופוס אין מקחו מקח ואין ממכרו ממכר ושם כתבתי שגם מתנתו אינה מתנה אם יש שם אפוטרופוס עיין בערוך נ"ד בס"ה: **מתני'** אלו דברים אמרו מפני דרכי שלום כהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל מפני דרכי שלום ומערבי'